

מילון ניבים ומושגים

אטיולוגיה: אטיולוגיה היא סיפור סיבה. האדם המקראי מוצא הסבר סיפורי קדום לתופעה נתונה. למשל: העובדה שיש שפע מיני עופות היא מכיוון שה' בירך אותם בברכת פריון.

אנאפורה: אמצעי ספרותי המאופיין בחזרה על מילה או על ביטוי בתחילת שורה או פסקה. מטרת השימוש באנאפורה היא הבלטה והדגשה של מסר כלשהו.

אקספוזיציה: ציון פרטים, כגון: זמן, מקום, שמות הגיבורים ותכונותיהם, אשר רלוונטיים להבנת המשך הסיפור.

אקרוסטיכון: אמצעי ספרותי שבו התחלה של כל פסוק מצטרפת לסדר אלפביתי.
למשל:

פסוק א: "אִשֶׁת-חַיִל, מִי יִמָּצָא".

פסוק ב: "בְּטַח בָּהּ, יָב בְּעֵלָה".

פסוק ג: "גְּמֻלָתָהּ טוֹב וְלֹא-רָע".

גמול אישי: השכר והעונש שניתנים לאדם על פי מעשיו.

גמול על פי עיקרון של "מידה כנגד מידה": זהו עקרון גמול, עונש ושכר, ולפיו יש קשר לשוני או רעיוני בין המעשה לבין הגמול. למשל: האדם חטא באכילה מפרי עץ הדעת, לכן את האוכל יצמיח בקושי מהאדמה.

גמול קיבוצי: השכר והעונש שניתנים לעם כולו בהתאם למעשי המלך או למעשיהם של בני הדורות הקודמים. חקר המקרא (תורת התעודות): השערה שהתפתחה בחקר המקרא, בעיקר על ידי יוליוס ולהאוזן, ולפיה התורה התגבשה מנוסחים שונים, שנערכו על ידי עורך מאוחר.

לשון נופל על לשון: מילים בעלות הגייה זהה אך במשמעות שונה, למשל: "הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב". השורש שו"פ מופיע בשתי משמעויות שונות: הנחש יכיש את האדם. והאדם ירוץ את ראשו של הנחש. **מבנה כיאסטי:** אמצעי ספרותי שבו חלקו האחד של המשפט עומד בקשר מוצלב (מהופך) לחלקו האחר. למשל:

מדרש שם: הסבר סיפורי לשמו של מקום או של אדם. למשל: "פניאל" כי שם ראה יעקב את אלוהים פנים אל פנים.

מיתולוגיה: סיפורי עם קדומים המתארים את בריאת העולם ואת חיי האלים. סיפורי עם אלו, בעיקר של בבל וכנען, שימשו מוקד התייחסות של הכותב המקראי המנהל איתם ויכוח רעיוני, למשל על סיפורי הבריאה. מספר טיפולוגי: מספר נוסחתי המבטא הרמוניה ושלמות, למשל המספר שבע. מצלול: חזרה על עיצור או על הברה בסמיכות זה לזה, למשל: דם-אדם. מריזם: אמצעי ספרותי המבקש לתאר את המכלול באמצעות ניגודים משלימים. נוסח המסורה: זהו נוסח המקרא המקובל והמחייב של המקרא, כלומר נוסח התנ"ך שלפנינו, אשר נקבע במאה העשירית לספירה על פי השיטה הטבריינית. סנקרטיזם: ביטוי שמשמעו שילוב אמונות שונות ופולחנים סותרים יחד. למשל אמונה באלוהים בצד קיום פולחן אלילי. קושי תיאולוגי: הכוונה לאמירה העומדת בניגוד לתפיסה הדתית המקובלת. למשל, תפיסה המייחסת לאלוהים דמות פיזית או תכונות אנושיות, והרי אלוהים הוא מופשט. קרי וכתוב: תיקון שנעשה בשולי הטקסט המקראי כדי למנוע שיבוש בקריאה. תיקון סופרים: תיקון בגוף הטקסט המקראי במקום שבו משתמעת פגיעה בכבוד ה'. למשל, לא ניתן להצמיד את המילה "קללה" לשם אלוהים, לכן נאמר: בירך אלוהים. תפיסת אלוהות טרנסצנדנטית: תפיסה הרואה את האל כמי שמצוי מחוץ לעולם. בניגוד לתפיסה האלילית, שלפיה האלים הם חלק מהעולם ופועלים בתוכו. תפיסת אלוהות מונותאיסטית: תפיסה המדגישה את האמונה באל אחד (מונו-אחד). תפיסת אלוהות פוליטיאיסטית: תפיסה אלילית המאמינה באלים רבים (פולי-רבים). תקבולת נרדפת: אמצעי ספרותי, שבו חלקו האחד של הפסוק מקביל באופן מלא לחלקו השני. תקבולת נרדפת חסרה: אמצעי ספרותי, שבו חלקו האחד של הפסוק מקביל באופן חלקי לחלקו השני. למשל:

תקבולת נרדפת חסרה: "כי איש הרגתי לפצעי
 וילד — לחבורתי".

תרגום השבעים: השם שניתן לתרגום התורה ליוונית. תרגום זה נעשה במאה השנייה לפני הספירה, ונועד ליהודי אלכסנדריה, ששפתם באותה העת הייתה יוונית.

תנ"ך: מבנה וסדר הספרים

כתובים	נביאים	תורה
<p>ספרות חכמה: ספרי אמ"ת תהילים משלי איוב</p>	<p>נביאים ראשונים: יהושע שופטים שמואל א'-ב' מלכים א'-ב'</p>	<p>נחלקת לחמישה חומשים: בראשית שמות ויקרא במדבר דברים</p>
<p>מגילות: שיר השירים רות איכה קהלת אסתר דניאל עזרא נחמיה דברי הימים א'-ב'</p>	<p>נביאים אחרונים: ישעיהו ירמיה יחזקאל הושע יואל עמוס עובדיה יונה מיכה נחום חבקוק צפניה חגי זכריה מלאכי</p>	<p>נושאו של ספר בראשית: - סיפורי הבריאה וראשית האנושות. - סיפור נח והמבול. - סיפורי האבות: אברהם, יצחק ויעקב.</p>

סיפור התהוות האומה

שמות א': בני ישראל במצרים וסיפור המיילדות

א. ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. ב. ראובן שמעון לוי ויהודה. ג. יששכר זבולן ובנימן. ד. דן ונפתלי גד ואשר. ה. ויהי כל-נפש יצאי ירה-יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים. ו. וימת יוסף וכל-אחיו וכל הדור ההוא. ז. ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם. ח. ויקם מלך-חדש על-מצרים אשר לא-ידע את-יוסף. ט. ויאמר אל-עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. י. הבה נתחכמה לו פן-ירבה והיה פי-תקראנה מלחמה ונוסף גם-הוא על-שנאינו ונלחם-בנו ועלה מן-הארץ. יא. וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את-פתם ואת-רעמסס. יב. וכאשר יענו אתו פן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל. יג. ויעבדו מצרים את-בני ישראל בפרה. יד. וימררו את-חיהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל-עבדה בשדה את כל-עבדתם אשר-עבדו בהם בפרה. טו. ויאמר מלך מצרים למיילדת העברית אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה. טז. ויאמר בילדכן את-העבריות וראיתן על-האבנים אם-בן הוא והמתן אתו ואם-בת הוא וחתה. יז. ותיראן המיילדת את-האלהים ולא עשו פאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיינ את-הילדים. יח. ויקרא מלך-מצרים למיילדת ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיינ את-הילדים. יט. ותאמרן המיילדת אל-פרעה כי לא כנשים המצרית העברית כי-חיות הנה בטרם תבוא אליהן המיילדת וילדו. כ. וייטב אלהים למיילדת וירב העם ויעצמו מאד. כא. ויהי כי-יראו המיילדת את-האלהים ויעש להם בתים. כב. ויצו פרעה לכל-עמו לאמר כל-הבן הילוד היארה תשליכהו וכל-הבת תחיון.

יצאי ירה - בנים וצאצאים; לא-ידע את-יוסף - לא הכיר את יוסף ולא ידע על מעמדו במצרים; הבה נתחכמה לו - בערמומיות; שרי מסים - הממונים על העבודה; ועלה מן-הארץ - יצטרף על אויבינו ויילחם בנו מתוכנו; למען ענתו בסבלתם - עינויים בעבודה קשה; ויבן ערי מסכנות - ערים שבהן היו מחסנים גדולים; ויקצו - מאסו; על-האבנים - מגש שעליו הונח הוולד.

ניבים בעברית:

- "הבה נתחכמה לו". משמעות הביטוי בעברית בת ימינו היא לאדם המתכוון לנקוט בעורמה.
- "לא-ידע את-יוסף". משמעות הביטוי בעברית בת ימינו היא שליט חדש אשר אינו מכיר את מעשי קודמו בתפקיד.

תקציר הפרק

נושא הפרק הוא החלטת פרעה מלך מצרים להשמיד את הבנים הזכרים מישראל.
- פסוקים א'-ז' מתארים בצורה הדרגתית את הפיכת בני ישראל ממשפחה לעם.
- פסוקים ח'-כ"ב מתארים עלייה של מלך חדש במצרים, שלא הכיר את יוסף. המלך החדש רואה שתי סכנות בבני ישראל. הראשונה, סכנה בהתרבותם של בני ישראל. השנייה, סכנה שבמקרה מלחמה יצטרפו בני ישראל לאויבי מצרים. לכן, מנסה פרעה לצמצם במספרם של בני ישראל בכמה דרכים:
1. עבודה קשה. אולם, התוצאה שבני ישראל דווקא מתרבים.
2. דרישה מהמיילדות להרוג כל בן זכר מישראל. התוצאה היא שהמיילדות לא מקיימות את דרישתו של המלך.
3. פנייה לכל המצרים להרוג כל בן זכר מישראל.

פסוקים א'-ז': התרבות בני ישראל במצרים

פסוקים א'-ד': "וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ [...] וַיְהִי כָל-נַפְשׁ יִצְחָק יֶרֶךְ-יַעֲקֹב שִׁבְעִים נֶפֶשׁ". פתיחת ספר שמות באות ו' מחברת את הספר לירידת יעקב ובניו למצרים, המתוארת בסוף ספר בראשית.

בפסוקים א'-ז' נמצא חזרות על פרטים שנאמרו בסוף ספר בראשית		
שמות א'	בראשית	
"וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ".	"וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם, יַעֲקֹב וּבְנָיו" (פרק מ"ו, פסוק ח').	ירידת בני יעקב למצרים
"וַיְהִי כָל-נַפְשׁ יִצְחָק יֶרֶךְ-יַעֲקֹב שִׁבְעִים נֶפֶשׁ וַיֹּסֶף הָיָה בְּמִצְרָיִם".	"כָּל-הַנֶּפֶשׁ לְבֵית-יַעֲקֹב הָבְאָה מִצְרָיִם, שִׁבְעִים" (פרק מ"ו, פסוק כ"ז).	תיאור משפחתו הרחבה של יעקב
"וַיָּמָת יוֹסֵף".	"וַיָּמָת יוֹסֵף" (פרק נ', פסוק כ"ז).	מות יוסף

פסוק ז': "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם". תיאור תהליך התרבותם של בני ישראל במצרים באה לידי ביטוי בריבוי פעלים ובפירוט: "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ ← וַיִּשְׂרְצוּ ← וַיִּרְבוּ ← וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד".

בפסוקים א'-ט' נמצא תיאור הדרגתי של התפתחות בני ישראל ממשפחה לעם: "וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרֵימָה [...] וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד [...] וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוֹ הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מְמֹנִי".

פסוקים ח'-י"ד: שעבוד בני ישראל במצרים

פסוק ח': "וַיִּקָּם מֶלֶךְ-חֲדָשׁ עַל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא-יָדַע אֶת-יוֹסֵף". השינוי ביחסם של המצרים לבני ישראל בא בעקבות עלייתו של מלך חדש, שלא הכיר את גדולת יוסף ואת מעמדו במצרים.

בפסוקים ט'-י' מבטא המלך החדש שני חששות:

- חשש מפני התרבותם של בני ישראל במצרים: "וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוֹ הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מְמֹנִי".
- חשש מפני הצטרפותם של בני ישראל לאויבי מצרים: "וְהִיָּה כִּי-תִקְרָאנָה מְלַחְמָה וְנוֹסַף גַּם-הוּא עַל-שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם-בָּנוּ וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ".

בפסוק ט' נמצא חזרה על המילה "עם" בשני הקשרים:
- בהקשר לעם המצרי: "וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוֹ".
- בהקשר לעם הישראלי: "הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מְמֹנִי".

פסוקים י"ח-כ"א: דמותן של המיילדות

- פסוקים ט"ו-ט"ז: "וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמַיְלֵדֹת הָעִבְרִית אֲשֶׁר שָׁם הָאֵחָת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה. וַיֹּאמֶר בְּיָדְכֶן אֶת-הָעִבְרִיֹת וְרְאִיתֶן עַל-הָאֲבָנִים אִם-בֵּן הוּא וְהַמְתֶּן אֹתוֹ וְאִם-בַּת הוּא וְחִיָּה". הפנייה של המלך היא "לְמַיְלֵדֹת הָעִבְרִית". השאלה היא האם המיילדות הן מעם ישראל או שהן מצריות שמילדות את הנשים העבריות:
- הסבר ראשון: המיילדות היו מצריות: "פֶּקֶד שְׂמֵיִלְדוֹת מִצְרִיֹת תִּשְׁגַּחנָה בְּשַׁעַת חִבְלֵיהֶן שֶׁל נְשֵׁי הָעִבְרִיִּים".
 - הסבר שני: המיילדות היו עבריות, מעם ישראל.

בפסוקים ט"ו-י"ז נמצא שתי הוכחות המחזקות את ההנחה כי המיילדות היו עבריות מעם ישראל:
- בפסוק ט"ו נאמר במפורש כי המיילדות הן מבני ישראל: "וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמַיְלֵדֵת הָעֵבְרִית".
- בפסוק י"ז נזכרת אמונתן של המיילדות באלוהים, ומכאן נלמד כי הן מבני ישראל: "וַתִּירָאן הַמַּיְלֵדֹת אֶת-הָאֱלֹהִים".

פסוק י"ז: "וַתִּירָאן הַמַּיְלֵדֹת אֶת-הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיֶינָן אֶת-הַיְלָדִים".
המיילדות לא מקיימות את צו המלך, מתוך נאמנות לה, ולצו של לא תרצח.

פסוק י"ט: "וַתֵּאמְרֶינָן הַמַּיְלֵדֹת אֶל-פְּרֻעָה כִּי לֹא כְנָשִׁים הַמִּצְרִית הָעֵבְרִית כִּי-חַיֹּת הָנָה בְּטָרִם תָּבוֹא אֲלֵהֶן הַמַּיְלֵדֹת וַיִּלְדוּ". בתשובתן למלך מצרים משתמשות המיילדות בביטוי: "חיות הנה", שלו נמצא שני פירושים מרכזיים:

- דמיון חיות: הנשים העבריות הן כמו חיות ואין להן צורך במיילדות.

- "חיות"=מלשון חיים: הנשים העבריות בעלות כוח רב ואינן זקוקות למיילדות.

פסוק כ': "וַיֵּיטֵב אֱלֹהִים לְמַיְלֵדֹת [...] וַיְהִי כִּי-יָרְאוּ הַמַּיְלֵדֹת אֶת-הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים". המיילדות זוכות לגמול על פי העיקרון של "מידה כנגד מידה" - הן הרבו את זרע ישראל ולכן ה' מרבה את זרען.

בפסוקים י"א-כ"ד נמצא תהליך מדורג של החמרה ביחס של פרעה לישראל		
התוצאות	ההחמרות	
<p>רמז אירוני לכישלון מאמצי פרעה בא לידי ביטוי בשורש המנחה רב"ה: "הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן-יִרְבֶּה [...] וְכֹאשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ".</p>	<p>1. עינוי באמצעות עבודה: "וַיִּשְׁימוּ עָלָיו שְׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם וַיִּבְּנוּ עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה אֶת-פְּתֹם וְאֶת-רַעְמִסִּס. וְכֹאשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ".</p> <p>2. עבודת פרך: "וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיִּיהֶם בְּעֵבֶדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבְלִבְנִים וּבְכָל-עֲבֹדָה בְּשֹׁדָה אֶת כָּל-עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר-עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֹךְ".</p>	<p>שלב ראשון - עבודת פרך</p>
<p>מתוך יראת ה' מסרבות המיילדות לדרישת פרעה: "וַתִּירֶאן הַמֵּיִלְדֹת אֶת-הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיֶינן אֶת-הַיְלָדִים".</p>	<p>"וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמֵיִלְדֹת [...] אֶת-הָעִבְרִיּוֹת וּרְאִיתִן עַל-הָאֲבָנִים אִם-בֶּן הוּא וְהִמַּתִּין אֹתוֹ וְאִם-בַּת הוּא וְחִיָּה".</p>	<p>שלב שני - פנייה למיילדות להמית את הבנים מישראל</p>
	<p>"וַיִּצְוּ פָרְעָה לְכָל-עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל-הַבֶּן הַיְלֹוד הַיִּאֲרָה תִשְׁלִיכֶהוּ וְכָל-הַבַּת תִּחֲיֶינָה".</p>	<p>שלב שלישי: קריאה פומבית לעם להמית את הבנים מישראל</p>

חומר למחשבה

"התנהגות המיילדות מלמדת על כך שהיחיד יכול לנהוג על פי אמות מידה מוסריות גם בסביבה בלתי מוסרית. ובתנ"ך, כאשר נמצא דבר שבח כלפי נוכרי הוא הרי שהוא בהקשר ליחס סובלני כלפי אדם אחר. כלומר צדיקות ורשעות אינם קשורים להשתייכות לאומית או גזעית, וכמו שרות יצאה ממואב, כך היו המיילדות מצריות" (נחמה ליכוביץ, עיונים בספר שמות, עמ' 33).

שאלות שמות פרק א'

1. קראו פסוקים ט'-י'.
ציינו מהן שתי הסיבות שגרמו לפרעה לחשוש מבני ישראל.
2. קראו פסוקים ט"ו-י"ז.
הביאו שתי הוכחות להנחה כי המיילדות היו מבני ישראל.
3. קראו פסוקים א'-ט'.
 - א. הוכיחו מן הכתוב את התפתחותם ההדרגתית של בני ישראל במצרים ממשפחה לעם.
 - ב. נראה כי הכותב המקראי מתאר בהדרגתיות ובעזרת אמצעי ספרותי את התרבות בני ישראל במצרים. ציינו את האמצעי הספרותי והוכיחו את ההדרגתיות.
4. קראו פסוקים ח'-כ"ב.
נראה כי פרעה עובר שלבים במאבקו בבני ישראל. ציינו שלושה שלבים והסבירו את ההחמרה שמבטא כל שלב.

שמות ב': הולדת משה ודמותו כמנהיג

א. וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לִוִי וַיִּקַּח אֶת-בֵּת-לִוִי. ב. וַתֵּהָרֵא אִשָּׁה, וַתֵּלֶד בֶּן; וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא, וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. ג. וְלֹא-יָכְלָה עוֹד, הַצִּפְיָנוּ, וַתִּקַּח-לוֹ תַבַּת גָּמָא, וַתַּחְמְרָה בַּחֲמֵר וּבַזָּפֶת; וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד, וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שִׁפְתַי הַיָּאֵר. ד. וַתַּתְּצַב אַחֲתוֹ, מִרְחֹק, לְדַעַה, מִה-יַעֲשֶׂה לוֹ. ה. וַתֵּרֶד בֵּת-פְּרַעֲהַ לְרַחֵץ עַל-הַיָּאֵר, וַנַּעֲרֹתֶיהָ הִלְכַת עַל-יַד הַיָּאֵר; וַתֵּרָא אֶת-הַתַּבֵּיבָה בַּתוֹךְ הַסּוּף, וַתִּשְׁלַח אֶת-אֶמְתָּהּ וַתִּקְחֶהָ. ו. וַתִּפְתַּח וַתֵּרָא אֶת-הַיֶּלֶד, וְהִנֵּה-נֶעַר בִּכְהָ; וַתַּחְמַל עָלָיו וַתֹּאמֶר, מִי־לִדֵי הַעֲבָרִים זֶה. ז. וַתֹּאמֶר אַחֲתוֹ, אֶל-בֵּת-פְּרַעֲהַ, הַאֲלֹךְ וַתִּקְרָא לֵךְ אִשָּׁה מִיִּנְקָת, מִן הַעֲבָרִית; וַתִּינַק לָהּ, אֶת-הַיֶּלֶד. ח. וַתֹּאמֶר-לָהּ בֵּת-פְּרַעֲהַ, לְכִי; וַתֵּלֶךְ, הַעֲלֵמָה, וַתִּקְרָא, אֶת-אִם הַיֶּלֶד. ט. וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת-פְּרַעֲהַ, הַיִּלְכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינַקְהוּ לִי, וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת-שְׂכָרְךָ; וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד, וַתִּנְיָקֵהוּ. י. וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד, וַתִּבְאֵהוּ לְבֵת-פְּרַעֲהַ, וַיְהִי-לָהּ, לְבֵן; וַתִּקְרָא שְׁמוֹ, מֹשֶׁה, וַתֹּאמֶר, כִּי מִן-הַיָּמִים מָשִׁיתָהוּ. יא. וַיְהִי בְיָמִים הֵהֵם, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אֲחִיו, וַיֵּרָא, בְּסִבְלֹתָם; וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי, מִכָּה אִישׁ-עֲבָרִי מֵאֲחִיו. יב. וַיִּפֶן כַּה וְכַה, וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ; וַיֵּךְ, אֶת-הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֵהוּ, בַּחּוֹל. יג. וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשְּׁנִי, וְהִנֵּה שְׁנֵי-אֲנָשִׁים עֲבָרִים נֹצִים; וַיֹּאמֶר, לְרָשָׁע, לָמָּה תִכֶּה, רַעֲדָה. יד. וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שֶׁר וְשֹׁפֵט, עָלֵינוּ הַלְהַרְגֵנִי אִתָּה אִמֶּר, כַּאֲשֶׁר הִרְגַתְּ אֶת-הַמִּצְרִי; וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר, אַכֵּן נֹדַע הַדָּבָר. טו. וַיִּשְׁמַע פְּרַעֲהַ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּבְקַשׁ לְהַרְגוֹ אֶת-מֹשֶׁה; וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרַעֲהַ, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל-הַבְּאֵר. טז. וַיִּלְכְּדוּ מִדְיָן, שְׁבַע בָּנוֹת; וַתִּבְאֵנָה וַתִּדְלָנָה, וַתִּמְלָאנָה אֶת-הַרְהֻטִים, לְהַשְׁקוֹת, צֹאן אֲבִיהֶן. יז. וַיִּבְאוּ הָרַעִים, וַיִּגְרְשׁוּם; וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיִּוָּשַׁעַן, וַיִּשְׁק אֶת-צֹאנָם. יח. וַתִּבְאֵנָה, אֶל-רַעֲוֹאֵל אֲבִיהֶן; וַיֹּאמֶר, מַדּוּעַ מִהִרְתָּן בֵּא הַיּוֹם. יט. וַתֹּאמְרֵן אִישׁ מִצְרִי, הַצִּילָנוּ מִיַּד הָרַעִים; וְגַם-דָּלָה דָּלָה לָנוּ, וַיִּשְׁק אֶת-הַצֹּאן. כ. וַיֹּאמֶר אֶל-בְּנֹתָיו, וְאֵיו; לָמָּה זֶה עֹבְרָתוֹן אֶת-הָאִישׁ, קְרָאָן לוֹ וַיֹּאכַל לֶחֶם. כא. וַיֹּאֲל מֹשֶׁה, לְשִׁבְת אֶת-הָאִישׁ; וַיִּתֵּן אֶת-צִפְרָה בְּתוֹ, לְמֹשֶׁה. כב. וַתֵּלֶד בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ גֶרְשֵׁם; כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי, בְּאֶרֶץ נֹכְרִיָה. כג. וַיְהִי בְיָמִים הָרַבִּים הֵהֵם, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיִּאָּנְחוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֲבָדָה, וַיִּזְעְקוּ; וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל-הָאֱלֹהִים, מִן-הָעֲבָדָה. כד. וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים, אֶת-נַאֲקָתָם; וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ, אֶת-אֲבֹרָהֶם אֶת-יִצְחָק וְאֶת-יַעֲקֹב. כה. וַיֵּרָא אֱלֹהִים, אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיַּדַּע, אֱלֹהִים.

הַצִּפְיָנוּ - הַסְתִּירָה אוֹתוֹ; וַתַּחְמְרָה בַּחֲמֵר וּבַזָּפֶת - צִפּוּי שֶׁל חֲמֵר וּזְפֵת; תַּחְמַל - רַחֲמָה; מָשִׁיתָהוּ - הוֹצֵאתִי אוֹתוֹ; בְּסִבְלֹתָם - מִצּוֹקָתָם; וַיִּפֶן כַּה וְכַה - הִבִּיט לְצַדִּדִּים; וַיֵּךְ - הִכָּה; וַיִּטְמְנֵהוּ - קִבֵּר אוֹתוֹ; נֹצִים - רַבִּים בִּינִיָּהֶם; תִּדְלָנָה - שָׁאבוּ מִיָּם; רְהֻטִים - כַּדֵי הַמַּיִם; דָּלָה דָּלָה לָנוּ - שָׁאב לָנוּ; גֵּר - אָדָם שׁוֹר לְמִקּוֹם; אֶרֶץ נֹכְרִיָה - אֶרֶץ זָרָה; שׁוֹעֲתָם - מִצּוֹקָתָם; נַאֲקָתָם - צַעֲקוֹתָם/מִצּוֹקָתָם.
